

N:o 5.

Ank. till Riksd. Kansli d. 8 Mars 1869, kl. 6 e. m.

Utlåtande och förslag i fråga om användande af bankovinsten.

Då Utskottet nu går att, jemlikt 1 § i dess instruktion, afgifva yttrande och förslag om användande af den sedan 1867 års början upplupna bankovinst, bör Utskottet till en början erinra, att, enligt den tryckta öfersigten af Riksbankens ställning efter 1867 års bokslut, öferskottet af tillgångar och fordringar utöfver skulder vid 1867 års slut uppgick till R:dr 29,203,445: 41.
 hvaraf grundfond „ 25,000,000: —
 och behållning derutöfver R:dr 4,203,445: 41.

I denna summa ingår bland annat bankovinsten för år 1866, R:dr 2,112,604: 28, hvaraf sist församlade Riksdag anvisade till Riksgälds-kontoret för Statens allmänna behof „ 1,500,000: —
 som under år 1868 från banken aflemnades.

Efter afräkning häraf återstodo R:dr 2,703,445: 41.
 bestående af:

vinstmedel från år 1865 R:dr 95,193: 36.
 d:o „ „ 1866 „ 612,604: 28. „ 707,797: 64.
 vinsten för år 1867 R:dr 1,995,647: 77.

Enligt hvad Bankofullmäktige uti infordradt, och här nedan intaget, utlåtande meddelat, uppgår den behållna vinsten för år 1868, jemlikt nu upprättadt bokslut, till „ 1,535,608: 23.

och alltså behållna vinsten för de två sist förflutna åren till sammanlagdt R:dr 3,531,256: —

utgörande således med inberäkning af det ofvan omförmälda, från åren 1865 och 1866 kvarvarande öferskottet, R:dr 707,797: 64, den för närvarande i Riksbanken inestående behållningen utöfver grundfonden R:dr 4,239,053: 64.

Till Utskottet hafva blifvit hänvisade följande motioner i fråga om användningen af bankovinsten, nemligen:

af Herr *E. Frisk*, Första Kammaren N:o 36, som, ibland annat, hvarom nu ej är fråga, föreslår: att Riksbanken af sin årliga vinst måtte tillåtas behålla minst en million R:dr, att användas till Riksbankens konsolidering och till utvidgande af dess verksamhet;

af Herr *Jöns Pehrsson*, Andra Kammaren N:o 74, punkten 1:o: "att hela bankovinsten behålles för Bankens behof, för att stärka dess solidité och lätta dess utlåningsvilkor;"

af Herr *Johan Olsson*, Andra Kammaren N:o 85, bland annat derom: att Riksbankens vinst må användas till att förstärka Bankens grundfond, för att sedan derifrån under form af lån utgå till befordran af jordbruk, bergsbruk och näringar i allmänhet;

af Herr *Eric Olsson*, Andra Kammaren N:o 150: att Riksbankens odisponeerade vinst och den, som härefter utfaller, må, intilldess annorlunda förordnas, utslutande i och för Bankens egna ändamål användas på det sätt, som säkrast öfverensstämmer med hufvudgrunderna för dess verksamhet och det allmänna väl;

af Herr *Magnus Svensson*, Andra Kammaren N:o 181: att en million af den årliga bankovinsten ej beräknas såsom tillgång för Statens behof, utan kvarstadnar i Riksbankens vård, samt att af densamma bildas en alltjemt växande lånefond, afsedd att till jordbruket lemna amorteringslån på fem års tid, till högst sex procents ränta;

af Herr *Ola Månsson*, Andra Kammaren N:o 226: a) att en million R:dr af bankovinsten för 1867 användes för Bankens egna ändamål såsom förstärkning af Bankens grundfond; b) att hela bankovinsten för 1868 varder Banken förbehållen intill nästa Riksdag, som om dess användande då beslutar;

af Herr *A. J. Sandstedt*, Andra Kammaren N:o 333: att bankovinsten icke såsom hittills skett måtte dragas ifrån Riksbanken, utan i stället användas till att förstärka Bankens grundfond, så länge till dess den uppnått ett visst belopp, eller att af vinsten bildas en reserv- eller grundfond, hvarigenom Riksbankens ställning blifver fullt trygghad och beviljandet af lån mera kunde afse befrämjandet af sådana näringar, som äro gagnande för fäderneslandet, än den enskilda vinsten.

Jemte dessa motioner har Utskottet tagit i öfvervägande, att Kongl. Maj:jt uti dess nådiga Proposition till nu församlade Riksdag angående Statsverkets tillstånd och behof föreslagit att, till betäckande af en del utaf skilnaden emellan Riksgälds-kontorets inkomster och utgifter, måtte anvisas bankovinsten så väl för 1867 som för 1868, samt att 1867 års vinst måtte redan under innevarande år till Kontoret aflemnas.

Såsom redan är omförmäldt, har Utskottet anmodat Bankofullmäktige att meddela ytrande derom, huruvida Bankofullmäktige ansåge att Riksbankens vinstmedel för åren 1867 och 1868 kunde från densamma aflemnas, äfvensom om de tider, på hvilka sådant aflemnande, till större eller mindre del, kunde ske; och hafva Fullmäktige i anledning häraf afgifvit ett utlåtande, så lydande:

"Af behållna vinsten från föregående åren till och med år 1866 är, utöfver hvad som erfordrats för att uppbringa grundfonden till sitt nuvarande belopp af 25,000,000 Riksdaler Riksmünt, reserverad en summa af 707,797 R:dr 64 öre, och Riksbankens hufvudräkning för 1868 visar, i balansen till innevarande år 1869, derutöfver

vinst år 1867 R:dr 1,995,647: 77.

” ” 1868 ” 1,535,608: 23.

utgörande för dessa begge år tillhopa R:dr 3,531,256: —

Huruvida berörda vinstmedel, 3,531,256 Riksdaler Riksmünt må kunna från Banken aflemmas, derom har Utskottet, genom utdrag af protokollet för den 16 Februari, behagat anmoda Fullmäktige att meddela Utskottet yttrande, äfvensom om de tider, på hvilka sådant aflemnande till större eller mindre del må kunna ske.

Då Utskottet af de för hvarje vecka till Fullmäktiges expedition ingående, för Utskottet tillgängliga, rapporter angående dels metalliska kassan samt sedel- och depositionsskulden jemte obegagnade andelar af kreditiv och låneförslag, dels öck låne- och kreditivrörelsen vid diskont- och lånekontoren, är i tillfälle att vinna kännedom om den närvarande ställningen i berörda hänseenden, för att deraf bilda sig ett omdöme, huruvida ytterligare reserverande af vinstmedel kan vara för realisationens bestånd erforderligt, så torde Utskottet, genom den Fullmäktige nu gifna anmodan, egentligen hafva afsett att, till ytterligare ledning för sitt omdöme härutinnan, vinna de vidare upplysningar, hvaraf med mera säkerhet må kunna bedömas, att vinstmedlens aflemnande från Banken icke bör menligt inverka på Bankens förmåga att fullgöra densamma anvisade åligganden.

I sådant afseende få Fullmäktige tillkännagifva, dels att Bankens tillgång i obligationer, som, hufvudsakligen genom försäljning af obligationer på utrikes ort, under år 1868 nedgått med omkring 2,800,000 R:dr, kommer att detta år vinna en tillökning af utöfver 2,000,000 R:dr, i följd af öfverenskommet inköp af Riksgäldskontorets å Pund Sterling utfärdade obligationer, hvilka, i händelse behof af metalliska kassans förstärkning skulle uppstå, kunna för sådant ändamål realiserast och hvartill Banken jemväl har att tillgå obligationer till nominelt värde i Preussiska Thaler af omkring 1,780,000 Thaler och i Hamb. B:co af omkring 360,000 mark; dels att för bedrifvande af den Banken enligt gällande bankoreglemente åliggande utlåningsrörelse, tillgången fortfarande kan antagas tillräcklig; dels att under året oktrojerna löpa till ända för fyra filialbanker, hvilka hafva att återbetala ett ännu återstående sammanräknadt försträckningsbelopp af 1,195,000 R:dr; samt dels att skillnaden emellan beloppet af högsta tillåtna sedelutgifning och beloppet af beräknad sedelstock eller den s. k. reservfonden, nu uppgående till omkring 11,500,000 R:dr, och således högre, än densamma någonsin varit, genom dit ingående vinstmedel och filialbanksförsträckningar icke kommer att lida den förminskning genom det beslutade obligationsköpet, att reservfonden skulle sakna tillräcklig styrka att lemna ökad förlag för Bankens utlåningsrörelse, äfven om fonden finge vidkännas utbetalningar af större eller mindre del af de vinstmedel, hvarom nu är fråga.

Således, och ehuru, om förevarande angelägenhet betraktas ensamt från synpunkten af Bankens fördel såsom upprätthållare af myntvärdet i landet, det kunde vara önskvärdt, att Banken alltid af den årliga vinsten finge bibehålla någon del för att derigenom komma i tillfälle att efter hand minska sedelutgifningen, anse Fullmäktige dock, att Bankens vinst för åren 1867 och 1868, antagen i rundt tal till 3,500,000 R:dr, bör kunna från Banken aflemmas, under förutsättning att aflemmandet fördelas på detta och nästföljande år sålunda att i år, och helst under sednare hälften deraf, utbetalas högst 2,000,000 R:dr samt återstoden under nästa år, allt å tid och till belopp inom de fastställda summorna, som det torde få ankomma på Fullmäktige att bestämma.“

Utskottet anser obehöfligt att upprepa de skäl, hvilka, hemtade dels från åsigterna i allmänhet om rätta sättet att ordna landets bankväsende, dels från de fordringar man ställer på Riksbanken såsom låneanstalt, ofta anförts för och mot aflemnande från Riksbanken af dess vinstmedel, helst frågan vid detta tillfälle förnämligast lär bero å ena sidan på det behof Statsverket kan ega att komma i

besittning af berörda medel och å den andra på möjligheten att från Banken aflemna desamma, utan att menlig inverkan deraf på fullgörande af Bankens åligganden uppstår.

I förstnämnda afseenden har den hufvudsakliga ledningen allenast varit att hemta från den af Kongl. Maj:t i dess ofvannämnda nädiga Proposition gjorda utredning, och i det sistnämnda har Utskottet fästast behörigt afseende å hvad Bankofullmäktige i sitt utlåtande yttrat om det önskvärda deri, att Banken alltid af den årliga vinsten finge behålla någon del.

Utskottet har emellertid funnit lämpligast att särskilja frågan i hvad angår bankovinsten för år 1867 och samma vinst för år 1868; och får, hvad beträffar den förstnämnda, hemställa:

1:o

att Riksbankens behållna vinst för år 1867, utgörande 1,995,647 R:dr 77 öre, må anvisas till Riksgälds-kontoret för Statens allmänna behof.

Vidkommande dernäst Bankens under år 1868 upplupna vinst, utgörande, efter hvad ofvan är anmaldt, R:dr 1,535,608: 23, har Utskottet, som ansett Riksbankens bidrag till Statsverket icke böra bestämmas till högre belopp, än sammanlagdt 2,500,000 R:dr, funnit sig nu allenast böra föreslå:

2:o

att af den för år 1868 uppkomna vinst må till Riksgälds-kontoret för Statens allmänna behof aflemnas så stort belopp, att Riksbankens hela bidrag till Statsverket blifver 2,500,000 R:dr, eller alltså 504,352 R:dr 23 öre.

I fråga åter om tiden, inom hvilken berörda vinstmedel böra från Banken aflemnas, vill Utskottet, med fästadt afseende på hvad Bankofullmäktige i denna del yttrat, hemställa, att Riksdagen må besluta:

3:o

att före utgången af innevarande år, å tider som Bankofullmäktige ega bestämma, skola till Riksgälds-kontoret aflemnas 1,995,647 R:dr 77 öre; samt att återstående 504,352 R:dr 23 öre skola under nästkommande år 1870 likaledes å tider, som Bankofullmäktige ega bestämma, till Riksgälds-kontoret aflemnas.

Utskottet får slutligen endast tillkännagifva, att, för så vidt de ofvan uppräknade motionerna icke redan blifvit besvarade genom Utskottets nu gjorda framställningar, Utskottet skall framdeles på sina ställen ånyo taga desamma under öfvervägande.

Stockholm den 6 Mars 1869.

J. v. Schwerin.

Utskottets Ordförande.

Reservationer:

Reservationer:

vid 2:dra och 3:dje punkterna:

af Herrar Friherre von Schwerin, Ekenman, J. O. Geijer, J. Ekman, Grefve G. Posse, C. J. Malmsten, A. Th. Wijkander och A. P. Westman, hvilka, jemväl med stöd af Herrar Bankofullmäktiges utlåtande, ansett att R:dr 1,504,352: 23 af 1868 års vinst borde till Statsverket aflemnas, hufvudsakligen af skäl att genom afstående af dessa medel, hvilka utan olägenhet kunna för Bankens rörelse undvaras, en till motsvarigt belopp ökad beskattning eller upplåning skulle kunna undvikas.

af Herrar J. Rundbäck, Ola Jönsson, Julius Wener, Eric Dofsén: "Med åberopande af det beslut sistlidne Riksdag i fråga om användandet af 1866 års bankovinst fattade, och delande den åsigt Bankofullmäktige i afgifvet utlåtande jemväl nu uttalat, att någon del af Riksbankens årliga vinst borde för Banken bibehållas, hafva vi i afseende å användandet af 1867 års vinstmedel icke kunnat biträda Utskottets förslag, emedan omnämnda efter vår åsigt viktiga grundsats derigenom rubbas. Vidkommande 1868 års vinstmedel, hade det utan tvifvel synts oss bäst, om samma praxis som förut iakttagits, äfven nu, i fråga om nästföregående års vinst, tillämpades, på det sätt att först under nästkommande riksdag beslut om dess användande fattades; men då Statens behof möjligen bjuder att denna Riksdag annorlunda förfar; så få vi, som dock icke kunna lemna förberörda grundsats ur sigte, i fråga om användandet af så väl 1867 som 1868 års bankovinst till Riksdagens bepröfvande hemställa:

- 1:o att af Riksbankens, under år 1867 upplupna, vinst en summa af 1,500,000 R:dr må för Statens allmänna behof till Riksgälds-kontoret anvisas, för att under loppet af detta år utbetalas;
- 2:o att af Riksbankens, under 1868 upplupna, vinst, en summa af 1,000,000 R:dr, må, på samma sätt för Statens allmänna behof, till Riksgälds-kontoret öfverlemnas under loppet af år 1870, på tider som Bankofullmäktige ega rätt bestämma."